

Teze k přednášce „Ohlasy antické rétoriky v tvorbě C. Monteverdiho (*genere concitato*)“
Ústav hudební vědy FF MU 27. 10. 2009

Pavel Sýkora

- Platonská akademie ve Florencii (Marsilio Ficino).
- Ohlasy Platónovy *Ústavy* u hudebních teoretiků cinquecenta (Vicentino, Galilei, Caccini).
- Monteverdi: předmluva k 5. knize madrigalů: protiklad *prima e seconda prattica*.
- Princip *imitazione delle parole* a jeho analogie v manýristické poezii (*meraviglia*), případně ve výtvarném umění (*imitazione fantastica*).
- Afektová teorie u Monteverdiho: tzv. klíčová slova, důraz na emocionalitu, psychologický účinek. Rozpad verše a melodie na jednotlivé motivy jako důsledek tohoto přístupu k textu.
- Monteverdi: *Sí, ch'io vorrei morire* ze čtvrté knihy madrigalů. Snaha a vyjádření milostné nálady antitezí slov „amore“ a „morte“. Hudební rozbití verše do jednotlivých výkřiků.
- *Genere concitato*.
- Etymologie slova „genus“ v řeckých hudebních teoriích. Rozmanitost aplikace tohoto termínu u Monteverdiho.
- Monteverdi: předmluva k osmé knize madrigalů (*Madrigali guerrieri, et amorosi*, 1638). Teorie tří základních afektů, hlasových rejstříků a stylů.
- *Furor poeticus* jako inspirace pro *genere concitato*. Aristotelés (*Politika*), Aristides Quintilianus (*Peri músiké*), Franchino Gaffurio (*Practica musicae*). Etické hledisko. Stav šílenství, vytržení jako inspirace pro uměleckou tvorbu.
- Teorie hlasových rejstříků pro vyjádření různých vášní.
- Klíčový pojem afektové teorie: *Muovere dell'affetti*. Nediskursivní výrazové prostředky pro jeho uplatnění. Tassův *Osvobozený Jeruzalém* jako ideální literární předloha pro zhudebnění.
- Vývoj teorie hlasových rejstříků v antice. Spojení klasifikace různých afektivních účinků hudby s výškovou polohou hlasu. Výška hlasu též charakterizuje povahu člověka. Analogie při užití modů, případně hudebních nástrojů. Claudios Ptolemaios (*Harmonika*), Girolamo Mei, Giovanni de' Bardi (*Discorso sopra la musica antica, e'l cantar bene*).
- Platón: *Ústava* (3. kniha). Klasifikace *harmonii* vhodných pro „strážce“ v ideálním státě. Monteverdi se na tuto pasáž odvolává v předmluvě k osmé knize madrigalů.
- Pyrrhické tremolo.
- Monteverdi užívá pyrrhické tremolo (*tempo piricchio*) jednak pro zobrazení bojových scén, jednak pro hudební vyjádření vášně, hněvu a pohrdání.
- Odkaz na Platóna: (*Zákony*, 7. kniha). Spojení rychlého pyrrhického metra s živými bojovými tanci.
- Problematika interpretace dle Monteverdiho požadavků. Srovnání jednotlivých edic.